

ד.ט.

פרוטוקול מס' 50 / ד
מישיבת ועדת הכספים, נחקימה ביום ג'
ט' ב.ב.ס.ת. (1.2.55) בשעה 8.30

נוכחים:

- י. גוקי - היו"ר
- י. פורדר
- ק. לוז
- ח. למדן
- א.מ. גניחובסקי
- ח. אריאב
- ט. בז'רנו
- ח. רובין
- א. הרצפלד
- י. בדר
- ז. ספר
- א. סטופ

מוזמנים:

- מר הלל דן - מנהל חברת השילומים
- מר ד. הורוביץ - נגיד הבנק הממלכתי
- מר בר-יוסף - המפקח על הבנקים

ט. בזק מזכיר הוועדה

סדר-היום:

- א. סקירת מר הלל דן על חברת השילומים.
- ב. המטח הדיון על מדיניות האשראי.

אני פותח את הישיבה.

היו"ר י. גורי:

לפני כשנה ומחצה נמענו סקירה מפי הלל דן, ואז סכמתי על דעת הוועדה שסקירתו הניחה את דעת חברי הוועדה. לא נמצא אף אחד מחברי הוועדה אשר יציע סיכום אחר. אנו רוצים עתה לשמוע תוספת. השילומים הולכים ומבוצעים בקצב דינמי מאוד, ברצוננו לשמוע מהו קצב הבצוע וסכומי הבצוע, אופן הניצול והשימוש בחמרים ובציוד המגיעים מכספי השילומים.

(אח"כ - דברי הלל דן)

הלל דן:

בתחילת דברי ברצוני לומר לכם, כי חלק אחד מהשי לומים מניח את הדעת, אולם החלק השני, והוא בעיקר החלק הקטור עם הארץ, אינו מניח את הדעת כלל וכלל. אני באמת שמח להזדמנות שניתנה לי לדבר כאן על ענין הילומים, כדי שאוכל להעלות גם את הבעיה הכאובה הזאת. אולם, אתחיל באינפורמציה.

במשך כמעט שנתיים של קיום הילומים, קבלנו מגרמניה סכום של 650 מליון מרק; 400 מליון מרק ב-52/3 ופרעון אחד של 250 מליון מרק עבור שנת הכספים 54/5. בסכום של 650 מליון מרק אלה מעדו לרשותנו קנינו סחורות בסך של כמעט מיליארד מרק - 960 מליון מרק. כל סכום הילומים הוא 3 מיליארד ו-200 מליון מרק; כלומר שעד עתה קנינו כמעט בליה מהסכום הכולל.

הקניות היו כדלקמן: ברזל - ואל-ברזל - חמר גלם - 185 מליון מרק; מוצרי תעשיית הפלדה - 370 מליון מרק; גלם תעשייתי (בעיקר בתעשיות קלות) - 112 מליון מרק; מוצרי הקלאות - 38 מליון מרק (כולל בהמות עבודה, אוכל, ועוד); סירותים (הוצאותינו ולמעשה גם תלום חובות מסויימים עבור השמפלרים וכד') - 28 מליון מרק; דלק - 225 מליון מרק. סך-הכל - 960 מליון מרק, במסמרים עגולים. הקניות בתעשיית הפלדה כוללות: ציוד חמלי, בקרוב ל-90 מליון מרק; עניני מים, כ-5 מליון מרק; הקלאות, דיג וסוכנות יהודית - 16 מליון מרק; תחבורה (כולל אניות סלב א' וב', מבדוק, רכבת, ציוד לנמלים, צרכי ציוד לתחבורה בדרכים - 149 מליון מרק; דאר - 16 מליון מרק; ציוד כבד - 13 מליון מרק; מפעלי תעשייה - 37 מליון מרק; טונים - כ-10 מליון מרק. בסך הכל - 330 מליון מרק. ישנן עוד הזמנות בסכום של 39 מליון מרק, אבל זה עדיין לא נמצא בפירוט. אולם החלוקה היא בערך אותה.

עד סוף שנת 1954 הגיעו ארצה סחורות בסך 500 מליון מרק מתוך המיליארד בו הזמנו. זה כולל 460 אלף טון סחורות, מחוץ לדלק ואניות. עבור הסכום הזה פדינו 175 מליון ל"י. לא קבלנו הכל בערך של 1.800, אלא בערך של לירה ואפילו פחות מזה.

ועתה למחירים. ודאי זכור לכם מלכתחילה ששענו כי הגרמנים מנצלים אותנו, שחברת הילומים אינה יודעת לעמוד במבחן המחירים ושאנו מאלמים מחירים יקרים ביותר, הודות לכך שהגרמנים יודעים לנצלנו ואנו איננו יודעים להתגונן. אולם אם נסקור אחרנית את מעולותינו, הרי נראה, שמחוץ לדלק, שחברת הילומים לא שיפלה בקנייתו אלא רק העבירה כספים למחלקה המטלת בדלק, הרי אם נעשה חשבון אמת של אצא-תאצא קניותינו בגרמניה, נראה כי הרווחנו למחות 10 מליון מרק, בהשוואה למחירים בהם יכולנו לקנות במזומן ובארצות אחרות במשך אותו הזמן. אנו קנינו 350-360 אלף טון ברזל. יחד עם חומר יגייע עכשו יש לנו בארץ מלאי למשך שנה. הרווחנו מעסק זה למעלה מ-5 מליון דולר. את האניות קנינו, לפי דעת העתונות המקצועית באנגליה, בין 15%-25% יותר בזול מאשר האנגלים היו יכולים לספק; קנינו גומי, שאינו כלל תוצרת גרמנית, במחיר הזול ביותר מאשר היה להשיג, אפילו בזול יותר מאשר בבורסה החפשית באנגליה; עבור זבלים למנו במחירי השוק העולמי. מלבד מקרים בודדים וקלי ערך, בהם היינו נאלצים לשלם פה ושם יותר, הרי אסור לומר בכירור כי קנינו בגרמניה במחיר הזול ביותר מאשר היה לקנות.

עלי להזכיר כאן כי התחלנו את פעולתנו בענין הילומים תוך מצור עלינו מצד החוגים המסחריים בארץ. למרות כלפניותינו לחוגי המסחר הרי לא קבלנו אפילו אדם אחד לעבודה מחוגים אלה. היינו צריכים לסלול לעצמנו את הדרך בכוחות האנשים אשר הסכימו להתנדב לפעולה הזאת. עברו עלינו כמה חדשי גיטורים, ואילו היו לנו כוחות טובים יותר, הרי ודאי היינו מצליחים יותר כבר בהתחלה. אולם זה לא היה. אולם מן הרע

הזה יצא גם טוב, היות ואנשינו היו צריכים ללמוד הכל מחדש, כיצד לעבוד, כיצד לפעול ובינתיים למדו את מלאכת הקנייה בצורה המתקבלת ביותר על דעתו. ועלי לציון כאן כי אנשים אלה באמת גילו התמסרות גדולה.

כ-250 איש עסוקים היום בחברת הילומים, כחצי מהם בקלן וקצת פחות מזה בארץ. עלי לציון כי העזרה שיכולנו לקבל מן המרדנים הממלתיים אשר שיפלו בעניני הקניות, כלומר הידיעות שהיה בידיהם להנחיל לנו ניתנו בצורה מועטת ביותר ואנחנו היינו צריכים ללמוד הכל בעצמנו. עלי לומר כאן כי ההצלחה בתנאים הנתונים, הצלחה גדולה היתה, שמספר אנשים הצליח במסך זמן קצר לערוך קניות לילות סחורה, להוביל, לחלק, למכור, לגבות את הכסף, וכל זאת תוך אפירה כזאת מסביב, אשר רחוקה מאד היתה מלהיות מעודדת.

אם כי אני אומר בהצלחנו, הרי חייב אני גם לומר ולהדגיש כי בארץ וביחסינו מעט המסק היהודי בארץ ישנה עדיין אי-הצלחה גדולה. היה צורך להחליט את מלתי ההחלטות: או שהגורם לכך הוא בנו, אנשי הילומים - ואז צריך היה להסיק את המסקנות, או שהגורם הוא באחרים וגם אז צריך היה להסיק את המסקנות, אם כי ידוע שבצבוריות שלנו אין מהרים להסיק מסקנות, גם אם מתברר מה מתכבד.

אולם כיצד אנו רואים את העניין? אפשר להגיש טענה ראיה סובייקטיבית, אבל אני בכל זאת רוצה להגידמה אני חושב על כך. חוגי המסחר בארץ, ובראשם משרד המסחר והתעשייה, ראו בחברת הילומים מתחרה, או אולי כובל את המסחר בארץ. פגעה בהם העובדה שאנו, חברת הילומים, לקחנו שדה אשר היה נתון בידי היבואנים בארץ, ודבר זה כמוכף הגביל במידה ניכרת את היבוא שהיה בידיהם קודם לכן. וזה הביא לידי כך, שכל מה שעשינו, אם קנינו סחורה טובה או לא טובה, אם קבלנו תנאים טובים או לא טובים, הסיגינו לא נחשב כלל, כי האינטרס שלהם הכתיב דבר אחר לגמרי - הרחקנו יבואנים, שכלנו פרנסה ולכן הילומים זהו דבר רע. ואם עוד קרה בענין זה שאדם כמו הלל דן הציג עצמו לעבודה זו, הרי לא יתכן הדבר שאדם המופיע מסקטור מסויים, עושה זאת בכוננות טובות, אלא ודאי עשה זאת בכדי להכות את היזמה החפשית בארץ ובכדי להעשיר ולהעדיף בדרכים הוגנות ולא הוגנות סקטור אחד על מנהו. ולא ניסו כלל להוכיח את הדברים האלה כי אמת הם, אלא תירצו את הדברים בעצם העובדה שבחברת הילומים עובד הלל דן - אף על פי שאיננו יחיד, אף-על-פי שאיננו יכול לעשות מה שהוא רוצה, אף-על-פי שאין להעלות על הדעת עצם בואו של אדם מסקטור אחד לעבודה מסוימת כבר עושה אויב לסקטור בני - הרי זו היתה האפירה והדעה. דברים אלה מראים, תוך מכאובים רבים וחזקים נצטרך פעם להגיע לאיזה שהוא הסדר בארץ של היחסים בין בני הסקטורים, כדי לא לפגוע בעצם קיומנו. עובדה קיימת היא שיטנם בארץ בני סקטורים, אבל חוגי הישמה הפרטית רואים באדם מן הסקטור השני שליח הבא לחזק את הסקטור ממנו נשלח ואין רואים ומתעלמים מהאינטרס המשותף - כיצד להתגבר על הפער במסק שלנו בין ההוצאה להכנסה. הוכוח כפי שהוא מתנהל עתה מעורר את הרושם כאילו אינפלציה ודפלציה הם הדברים הממלאים את חלל עולמנו, ולא העובדה שאנו מפסידים בכל שנה למעלה מ-150 מליון דולר על הפרט בין ההכנסה וההוצאה. האינטרס הכרוך והמשותף גם לחוגים הפרטיים וגם לתעשייה הצבורית צריך להיות - לחזק את מסק הארץ. אבל הדעה היא שאם אדם מציג את עצמו לתפקיד מעין זה שהצעתו אני את עצמי, הרי ודאי הוא עושה זאת מתוך כוונות סתרות. ושוב אני אומר, כי לא מנסים אפילו להוכיח זאת, אלא מסתפקים בכתיבה בעתון, והדברים נאמרים על-ידי סדרים בישראל. אם מנהל חברת הילומים עשה דברים אשר לא ייעשו - הרי יש צורך לפטרו, אבל אין מנסים כלל להוכיח זאת.

לדעתי צריך היה היום למסור לחברת הילומים את כל הקניות באופן מרוכז ולא רק בגרמניה, אלא גם ביתר הארצות שבהן קונים אותם סודי סחורות. זאת היה עלינו ללמוד מנסיוננו ומן הסאלה - מה הטוב ביותר בסביל המסק שלנו. אני אומר דברים אלה על סמך עובדות, שאם אקרא להוכיחן - אעשה זאת ברצון, ואני אומר את הדברים האלה מכיון להחשב מי יהיה בהנהלת חברת הילומים היום או מחר.

בכוח מה הצלחנו בגרמניה? - אנו באנו לארץ לא ידידותית ביותר אעפ"י שהיא מלמדת לנו פצויות, ואם הצלחנו בתסקידנו הרי לא עשינו זאת בכוח העובדה שאנו יהודים ממדינת ישראל, אלא בכוח העובדה שהיו לנו אמצעים לקנייה ורצינו להשתמש בכוח הקנייה שלנו, על מנת להשיג את הסחורה הטובה והזולה ביותר, על מנת להגיע לפתוי היצרן הגרמני. עובדה היא שלאחר שקנינו ברזל בכמויות גדולות, כמעט לא היה פירמה גרמנית ארז הסחלקה מהספספה. הודענו לכולם: אם אינכם רוצים לספק, הרי אנו מטחררים אתכם, אולם אל תבואו אלינו אח"כ בטענות, מדוע איננו קונים אצלכם, וזה הטפיע גם בגומי ובכל שטח אחר. איזה הגיון יש לנו, למדינה עניה וקטנה, לפצל את כוח הקנייה שלנו לחטיבות קטנות רק מתוך אינטרס פנימי, שגם הוא מדומה, לדעתה? מבלי לנסל אנשים ממקומם, היינו צריכים לרכז את כוח הקנייה שלנו, בכדי להשיג את התנאים הטובים ביותר. אבל דבר זה בחוגים מסויימים הוא "פסול" מלכתחילה.

תיעוט. מתוך סכום של 370 מליון מרק קנינו 37 מליון מרק לתעטייה. אנו חבתי כי המטרה הקדוה לנו צריכה להיות, כיצד לקדם את הטגה עצמאותה. ל הארץ מבחינה זו שנספק בעמנו את כל צרכינו ונמכור באותה מדה שעלינו לקנות. חבתי לעצמי כי בלי כל ספק זוהי ההזדמנות היחידה בדורנו. אולם היום כבר רואים את קצה הטילומים, ואם אתן לכם את התמונה, מה קנינו ב-37 מליון מרק אלה, הרי התמונה תהיה יותר עגומה, כי היא כבר עגומה למדי לטעם הסכום. עובדה היא שמעט לא הוקמו כל מפעלים תעטיים חדשים בארץ, מלבד שנים או שלושה. כל היתר, אם כי איננו מזלזל בערכם, הרי הם הסלמת תעטיות וכד'. אבל אין כל טניו מהותי של התעטייה שלנו בארץ. איננו בא בטענות לאדם או לקבוצת יצרנים, אבל נדמה לי שמטרד כמטרד המסחר והתעטייה, הממונה והפריך להיות ממונה על עניני התעטייה בארץ היה צריך לפעול רבות ככוון זה. ואני אומר, כי סנת 1955 היא הסנה האחד ונה בגרמניה בשביל התעטייה שלנו. אם לא נזיין הסנה לא נקבל מאומה. התעטייה הגרמנית היחה מעוניינת בנו, גם בעניני נוהל, פטנטים ומומחים, אבל היא הולכת ומצבדת את ענינה בנו, היות ואנו מדברים ואיננו עושים. איננו אומרים שהם היו עושים זאת מטוב לב גרידא, אלא הם ידעו לנו היו מתקשרים אתנו בענינים אלה, היה כדאי להם הדבר.

אולם טום הצעה לא באה מצד מטרד המסחר והתעטייה, ופה ברצוני לציין כי הוא לא היחיד - טוה היה המצב גם מצד מטרד הפיתוח. לא באה כל הצעה, ואם היחה איזו שהיא הצעה, הרי משהים אותה זמן רב כל כך שמאבדים את ההזדמנות. זוהי הזדמנות בלתי חוזרת, אבל יזמה איננה. ומבחינה זו גם כל הצעה שבאה, מכיוון שהיא באה מצדנו הרי פוסלים אותה מיד, צריכים להתנגד לה, או ולחים אותה למטרד היעוץ הכלכלי שמטם אין מוציאים דבר.

אנו נסינו להביא תכנית תעטייתית, המצריכה ביחד 70 מליון דולר, או יותר נכון 45 מליון דולר והסאר לירות. הצענו טורה של 18-15 מפעלים, אולם אין מי שיעסה זאת. אנו מזמינים סחורות ויט לנו קרדיטים עד 1960/61, אבל גם עלוזאת אין חוטבים. לאם ישנו סקטור שאותו אפשר להכריח לפעול, הרי הוא מיד פסול ואין הדבר בא בחשבון. אינני אומר שהסקטור ההסתדרותי מתפרץ כל כך ליזמה, גם זו אינה אמת. הוא אולי טוב במקצת מהסקטור הפרטי, אבל לא הרבה יותר טוב. יש הרגשה טאחה עובד וחי בארץ אטר אין בה יזמה, אטר אנשים שחיים בה אינם מאמינים בה. ואפילו הגורמים הממשלתיים אינם פועלים. ולא חשוב אם הדרכים שהצענו הן טובות או לא טובות. הלוואי שהיה קיים מצב בו היחה החחרות בין פרוייקטים, אולם זה קיים. אולם אם כבר קיימות איזה חכניות, הרי משהים אותן לאיך ערוך, וכינתיים באים הערבים לגרמניה ומפעילים לחץ חזק על הגרמנים ועושים לנו שמוח ממט. למשל, ענין הדיזלים וכלי הרכב לארץ. הדברים התפרסמו עד כדי כך שבאו הערבים והפעילו לחץ כבד מאד על הפירמה הגרמנית ואנו נסוגים. אנו בעצמנו מחבלים מבלי משים במעשה ידינו, על-ידי פרסום רב מדי ועל-ידי הטהיית דברים. אין כל טעם ואין כל הצדקה מוסרית לאף אדם מחברת הטילומים לשבת טס יום אחד נלוסף אם לא יוכל לבצע חכניות תעטייה אשר תוכלנה אותנו לעצמאות ותגטרנה בין היצור שלנו לבין ההוצאה שלנו. התכנית שלנו צריכה היחה

לחת 32 מליון דולר לשנה במניעת יבוא והגדלת היצוא. לא אומר שאילו ניתן לנו לכצע זאת היה הדבר כל כך קל, ודאי היו קטנים ככירים, ואולי גם כאלונות. אבל עתה אומרים: אין מי שייעץ זאת. והיות וגורם צבורי איננו, והוא גם אם יטנו הריהו פסול, לא באים גם בטום יזמה פרטית, אלא רוצים שאנו נחכה להזמנות. ובמידה שאנו גלינו יזמה מצדנו, הרי עוררנו בכך התנגדות כל לית לענין הטילומים אותו דבר בענין התעטייה.

אני חשבתי ואני חושב גם עכשיו, שהמנגנון של חברת הטילומים הצליח הצלחה ניכרת, עשה מה שעשה במסך הזמן שניתן לו, והגיש עתה, לדעתי, למבוי סתום. ולא בגלל חוסר יכולתו הוא, או התנכרותו של המטלם הגרמני, אלא מתוך חוסר יכולת פנימית לנצל מה שניתן לנו, בעוד שאנו עומדים כבר עכשיו על סף הזמן האבוד. אם לא תבוא עכשיו טורה של ייסוד מפעלי תעטייה נוספים, בכון תעיות יסוד ותעטיות מפתח - הרי רואה אני חזות קטה לתעטייה הקיימת בארץ. עובדה היא שגם בענף הסקסטילס הוא כביכול התעטייה הגדולה ביותר בארץ לא נעשה דבר למען חבר את כל תעטיות הסקסטיל ולהטלימה. לי נראה שצריך היה היום לקום גוף אשר יבצע את התעטייה. מה שיעשו בה אח"כ - בזאת לא אגע יעתה, אולם עלינו לנצל את ההזדמנות שניתנה לנו עתה, ואשר היא עומדת להטמט מידינו תוך בועות ספורים.

הבעתי פה את דאגתי החמורה, היות ואינני יודע מקום אחר אליו אוכל לפנות ולהגיד דברי אלה.

היו"ר י. גורי:
מתוך קטעי דבריהם הבנתי שיטנו דיין ודברים בין חברת הטילומים לבין משרד המסחר והתעטייה, והוא הזכיר גם את משרד הפיתוח. דומני שיהיה נכון אם אעביר את הפרוטוקול לאנשי משרד המסחר והתעטייה, ואם יהיה ברצונם להתחף בסיום הבירור - הדבר מסור לשיקול דעתם.

אשר לדבריו האחרונים של הלל דן, ביחס לתכנון התעטייה, הרי קבלנו לפני מספר ימיבות תכנית לתכנון התעטייה במתכונת של 50 שנים, וביחוד הורחב הדבור על תעטיית הסקסטיל. הובאה תכנית של 22 מליון דולר ו-11 מליון ל"י והטילומים תופסים מקום נכבד בתכנית זו. אינני מוכן לתורת עתה דעה על שיבה של התכנית, אולם שורת ההגיון מחייבת שהתכנית הזאת חוכרה לאחר קטר אמיץ עם חברת הטילומים. ואם לאו - הרי אני מביע תמיהה גדולה, כי איננו מתאר לעצמי כיצד חברו תכנית זו, כסמנהל חברת הטילומים אומר לנו שהתכנית חוכרה ללא מגע עם חברת הטילומים.

הלל דן: איננו יודעים דבר על תכנית זו.

י. בדר:
ברצוני להודיע כי לא אסתחף בוכות זה, לא בגלל העובדה שיש לי איזו דעה שלילית על מר הלל דן או על חלק זה או אחר של סקטור זה או אחר בכל ה"כיוזנס" שמזו טילומים, אלא יש לי דעה שלילית ביותר על עצם המערכה הזאת. אין זו הפתעה בסבילי. שהברכה מכל העסק הזה היא בספק היום - לי לא היחה אף פעם טום סבה לספק, שממעשה כזה לא תוכל לצמוח טום ברכה.

י. פומדר:
אינני רוצה להתחיל עכשיו וכחח על דעתו של חבר-הכנסת בדר. אולם ברצוני לומר, כי אם מישהו טוען היום שלא היה בענין הטילומים מטום תועלת גדולה למטק, הרי מבלי לתלות את הדבר ברקע ובנימוקים, אני אומר שאין זו דעה אוביקטיבית. כי אם ישנם טנויים גדולים ואסייטנו שיפור ניכר - הרי חלק גדול הוא לזכות הטילומים. אולם, כפי שאמרתי לא אכנס לזכות העקרוני.

אתחיל בטתי הערות, בהן אני מסכים לדברי הלל דן. אני בדקתי פעם את שאלת המחירים וברצוני לציין כי בדרך כלל היו הקניות טובות. ברור שאם קונים בהיקף ככה גדול, הרי קיים אחוז מסויים הנקנה ללא הצלחה, אבל בדרך כלל היו הקניות טובות ואני חייב לומר שחלק גדול בזה לזכותו האיטית של מר הלל דן.

נכון הוא הפרסומים מסויימים גרמו לנו נזק רב, ולי נדמה שכולם מחוייבים להסביר לחוגים שאליהם הם מקורבים טוהו באמת נזק רציני. אני, למשל, רואה תועלת רבה ביצירת דרכה של מזומנים ומאד הצטערתי על כך שהיו פרסומים, הדברים נודעו לערבים והם באו ללחוץ על הממשלה הגרמנית.

אני מציע למר הלל דן לא לסכך את העניינים על-ידי ריכוז כל הקניות, גם בארצות אחרות. אינני מאמין שאנו יכולים לפתח את המטק רק בעצמנו ואל לנו לסכות שאם נעשה זאת, לא נוכל למדוך הנה אחרים. ההצלחה תלויה ביזמה, אולם גם במחשבה, ורק בטיתוף של עניי הדברים האלה מגיעים אליה.

נכונים היו דבריו של מר הלל דן בקשר לחוסר יזמה מצד המטרדים, אולם אינני רוצה לזכור פוליטי. נכון הדבר טוהו הזדמנות כשבי לנו לבנות תעשייה בקנה מדה גדול. אולם הדבר לא נעשה, ראשית מהיסוסים פוליטיים ושנית מחוסר תכניות. אני הצעתי בזמנו הקמת חברה ממלכתית אשר תקים מפעלים, ואח"כ תהיה מוכנה למכרם. אני חוזר עתה על הצעתי זו.

אני מציע לא לעבור לסדר-היום על הדברים שמענו, אלא למנותועדת משנה אשר תכנס למרטי הענין, ותדון גם על הצעתי להקים חברה ממלכתית, אשר תקים את המפעלים הדרושים לנו, תשתמש בכספי תקציב הפיתוח ותהיה מוכנה אח"כ למכור את המפעלים האלה למי שיהיה מוכן לקנותם.

ז. שפר:
הופתעתי מאד מהמספרים שמעתי כאן, ואשר נתנו אתהתמונה כי החלק הארי ממה שקנינו לא היו נכסי הקעה, כי אם הוצאו למחזור המטקי הקיים, שאמנם חלק ממנו הולך ליצוא, אבל זה עדיין לא מבהיר את התמונה. הדגש צריך היה להיות מוטל על ביסוס המטק.

אין נראית לי הצעתו של חבר-הכנסת פורדר על חברה ממלכתית לחרות. יתכן שמפעלים מסויימים תצטרך לקחת הממשלה לידה, אבל אינני מסכים לתכנית כוללת.

עלינו לדעת למה אנו יכולים לצפות בקשר להזמנות, בקשר לתמורה. מה הם תנאי החלום לחברת הטיילומים על הסחורה שהיא מזמינה ומוסרת?

אני אבקש רשימה מפורטת של ההזמנות בסכום של 960 מליון מרק - מי מסרן ולמי הן מיועדות. עלינו לדעת את הדברים באופן מוסמך, ולא לפי הסערות של עתונאים. אני מסכים להקמת ועדת מונה, כהצעתו של חבר-הכנסת פורדר.

א.מ. גניחובסקי:
ברצוני לדעת כמה מתכטאת בעלות הממלה על חברת הטיילומים - לא במוכך החוקי, אלא המעשי.

מר הלל דן דבר כאן על הינמנם, מומחים וכד'. האם השתנתה המדיניות בקשר לאי-קשירת קשרים עם הגרמנים?

האם הפתרון לחוסר יזמה אינה באי-הבטחון הפנימי? במדיניות המסים וכד'?

האם נכון הדבר שביח"ר אר הזמינו אולי כדאי לבנות את זמני הפרעון, חמרי גלם, נענו כי אין כסף? כדי להקל על המצב?

ח. אריאב:
כיצד מסתלבת תכנית תכנון התעשייה אשר שמענו כאן, עם דבריו של מר הלל דן שחברת הטיילומים אינה יודעת על כך דבר?

אינני חושב למתאימים את דבריו של
מר הלל דן על היעוץ הכלכלי. הם יכולים לתת עצות שאין סבירה רצון
מהם, אבל אי אפשר לבטל את המחלקה החשובה הזאת כלל וחד יד.

האם הסבה לחוסר ההזמנות אינה
נעוצה בתנאים הקיימים, והאם אי אפשר לצנות את המצב על-ידי הקלת
תנאי התשלום וכד' ? ברור שמצבה של התעשייה הצבורית הוא קל יותר.

אמר לריכוז הקניות, הרי לא תמיד
נכונה ההנחה שקנייה מרוכזת מביאה לתנאים טובים יותר. אני נוכחתי
בעובדות הפוכות לגמרי. יש לחשוב היטב לפני שבאים בהצעה כזאת.

ג. דיון:

עדותו של חבר-הכנסת פורדר על כך
שהקניות היו טובות במחיר ובטיב, וכן
העובדה שלא באה הכח ה לדברי דן, שאנשי התעשייה לא ייתפו פעולה
במתן מומחים וכד', הני הדברים האלה נוטלים למפרע כל אפשרות
להתייחס ברצינות לטענות הבאות מחוגים שונים נגד המפעל הזה.

ברצוני לשאול, האם קיימת מגמה של
כוון הדברים לכך. נוכל ליצור לנו בעצמנו את התעשייה הדרושה
המינימלית אבל הכרחית, ולא להוסיף לנו דברי מותרות?

ברצוני לדעת מהו הסכום בדולרים
אשר קבלנו ומה נשאר לנו עדיין לקבל. מזה - כמה הוצאנו להסקעות
יסוד, כמה להוצאות שוטפות, כמה לחקלאות? יש לנו בחקלאות תכנית
לשבע שנים. האם אפשר להוציא מהמסך הגרמני דברים הדרושים לצרכי
התכנית הזאת?

א. הרצפלד:

ברור שנעשו דברים חיוביים רבים,
ואינני צריך להגיד שבחים למר הלל
דן, אם כי גם זאת י לעשות לשעמים. אולם החלק השלילי אשר בדבריו
הריהו האסמה כבדה ואל לנו לעבור עליה לסדר-היום. אני מחפלא גם
על דברי הלל דן שאין לו לאן לפנות. יש לו מען - הממשלה.

אני מתנגד להצעתו של חבר-הכנסת פורדר
על הקמת חברה חו"ה. אני מסכים להקמת ועדת משנה, ומציע
שנציגי משרד המסחר והתעשייה וגם משרד הפיתוח יופיעו בפניה.

ח. למדן:

אני מציעה להעביר למר הלל דן את
הפרוטוקול על תכנון התעשייה.

ח. רובין:

אני מציע להזמין לישיבת הוועדה את
נציגי משרד המסחר והתעשייה ומשרד
הפיתוח באופן רשמי, ולא להשאיר זאת לבחירתם.

הוחלט להעביר את הפרוטוקול לנציגי משרד
המסחר והתעשייה ולהוסיף במכתב הלואי, שהמטח הבירור ביום ג'
הבא, ואם יש ברצונם להתתף - הריהם מוזמנים.

היו"ר י. גורי:

בתחילת הישיבה אמרתי כי בשיחתנו הרא ונה
עם מר הלל דן יכולתי לסכם על דעת
כל הוועדה שהמצב מניח את הדעת. גם אז הלל דן קבל על חוסר יזמה
ודינמיקה, זכטאני אמרתי שהסיכום הי כי המצב מניח את הדעת, הרי
זה היה על סדר עבודתה של חברתה השילומים ולא על החלק הזה של
קובלנות על חשבון אותם הגופים.

ב) המשך חזיון על מיניות האראי

היו"ר י. גורי:

נשמע היום את המשך הערות חברי הוועדה,
ואח"כ את תגובותיו של מר הורוביץ.

ק. לוז:

ברצוני לציין כי התעודתי מהדו"ח של מר
הורוביץ. אני אומר שהוא יהיה חייב להביא
לפני הממלה ולפני ועדת הכספים את ניתוח הסבות לעליית אמצעי התשלום
ב-17,5% - ולפי החוק הוא חייב לעשות זאת - וזוהי עובדה מאיימת,
אבל אני בכל זאת התעודתי. עליה אמצעי התשלום יכולה להיות סימפטום
של אינפלציה, ויכולה להגרם על-ידי סבות אחרות. אם עליה אמצעי התשלום
אינה מלווה בהופעות אינפלציוניות, הרי זה מעיד על יציבות גדולה של
המסק הישראלי, ולי נדמה שכן הוא המצב כיום.

עליה אמצעי התשלום בכלל נגרמה על-
ידי כמה סיבות. בסבוע שעבר הונח לכנינו הדו"ח על המטבע הזר. בדו"ח
הזה היה סרום של קרוב ל-10 מיליון דולר שבא מפצויות איטיות וסכום
זה נכנס לאוצר כמטבע זר והוצאה תמורה של 20 מיליון ל"י. כמובן שזה
מגדיל את אמצעי התשלום, אבל אין זו תוצאה של תהליכים אינפלציוניים במסק.
עליה אמצעי התשלום נגרמה מעוד כמה סבות, ביניהן הגרעון הקופתי של
הממלה, סכבותיו הן שתיים: 50 מיליון ל"י מלאי, ואין לזה כסוי תקציבי,
גם תהליך השכון, אבל לא אתעכב על כך עתה.

ראינו את הדיאגרמות והן מעודדות מאד:
אמצעי התשלום עלו - סעיף הדולר לא עלה - סעיף הזהב לא עלה. אינדקס יוקר
החיים עלה במדה מסויימת, ואנו יודעים את סבות העליה - אדמיניסטרטיביות
ולא מסקיות. מה הסבה? הסבה היא של גידול הייצור. האם תקציב הפיתוח
הוא אינפלציוני או לא? מר הורוביץ אמר שתקציב האמצעיו באים מן החוץ
אינו מהווה גורם אינפלציוני. זה נכון בדרך כלל במדה מסויימת, אבל
תוצאות תקציב הפיתוח אחרות: שנים אחדות הן מורגות מאד כגורם
דס-אינפלציוני, וזאת הרגנו הנה.

מר הורוביץ אמר שבדרך כלל תקציב גדול
הוא אינפלציוני. אני מפקפק בזה - תקציב כל תי מאוזן הוא אינפלציוני.
אבל תקציב גדול, המתבסס על טאיבת אמצעים מן האוכלוסיה וסימום בהם
בטביל הירותים, אינו בטוח אם הוא מהווה גורם אינפלציוני - יכול
להיות שההיפך הוא הנכון. במדה שהוא יגיע למס אמת ולפרוגרסיביות של
מס, אז הוא לוקח משכבות המוציאות הרבה כסף ונותן הירותים לפועלים.

בענין תקציב הפיתוח, הסנה הרגנו את
התוצאה של תקציב הפיתוח, והייצור עלה - בחקלאות ב-23%; בתעשייה -
16%. האבטלה ירדה ב-27%. וכל אלה הם שב למן אותה התפתחות שעלולה היתה
להיות אלמלא היתה באה ההשפעה של הגדלת הייצור.

חבר-הכנסת הרצפלד דבר על כך שתקציב
לא יוכנסו דמי המחזור, אולם אני חושב שאנו צריכים להיות מעוניינים
כי בתקציב יוכנסו דמי מחזור בסכום גדול, וינצח לא יפגע בביצוע
הקוטף של תקציב הפיתוח.

בענין הייצור לא יכול להיות וכוח.
פה ישנה שאלה של מרות הייצור.

כל אראי אשר בא מפקדונות הריהו הופך
בעצם את הפקדון הקיים לפקדון חדש. המציאות היא כזאת שיסנן הגבלות
לאראי. כל פקדון חדש שמכניסים לבנק, הבנק יכול רק 5% לתת באראי.
בזה בעצם ישנה הגבלה גדולה של כדאיות הפקדון. כלומר, נוצר מצב
שהבנקים אינם מעוניינים לקבל פקדונות. אני רואל טוב: האם זה הכרחי?
האם לא צריך לאחוז בדרך של משיכת פקדונות לבנקים? אני דברתי בוועדת הבנק
על חיפוש אמצעים להפיכת הפקדונות מזמן בלתי קצוב לזמן קצוב, ואני בטוח
של-ידי העלאת סעיף הרבית אפשר להשיג זאת. אני בטוח שאילו היתה נפתחת
הדרך של פקדונות לזמן קצוב כרבית המתקבלת על הדעת, של 3%-4% - היו
רכים מן הפועלים וכד' מכניסים את כספם לבנק. אני בעד סלקטיביות
האראי, בעד רכבים מסויימות לעידוד הייצור ולחיפוש דרכים למשיכת כספים

ר.ט.ר.

מידע הצבור.

אשר לגובה הריבית - הרי מארבע האפ. רויות, שלכולן יש חטרונות, אני מקבל לפי ענה את האפטרות של סטטוס-קוו, ואינני חושב שזה כל כך רע. אמנם אחוז מסויים של האשראי הוא אשראי חודר, אבל 85% הוא עלומה מתקבלת על הדעת. בחוק יצטרך הדבר לקבל לגליזציה, על-ידי בקת הארכה לטנה נוספת.

ד. בז'רנו:

אני שותף לכל האומרים, כי אין סכנה גדולה למק. מא.ר. אינפלציה, וברור שמחובתנו ובעיקר מחובת הנגיד לדאוג דאגה יומיומית למנוע זאת. ובכל זאת אני מתכוון לדבר בעקר נגד עמדת הנגיד או הממשלה בכסח זה של א.ראי.

ראשית ברצוני לקבוע כי המטרה אינה להלחם באינפלציה, זהו רק האמצעי, אלא להעלות את רמת החיים של העם על-ידי ייצור של העם. להעלות את הייצור ויחד עם זה למנוע ירידת ערך הכסף. המטרה היא לשמור על ווי המסקל הנכון בין הכסף הנמצא בידי הצרכן לבין הסחורה הנמצאת ברשותו והמגמה צריכה להיות להעלות כל הזמן את רמת החיים ולא רק לייצב אותה.

אני חושב שכתוצאה מהאינפלציה הכלת מרוסנת שעברנו דרכה וכמעט סיכנה את עצם קיום המדינה, אנו עלולים להגזים במקצת בכוח הפוך ולראות בעיקר את תפקידנו בטח זה צמצום כוח הקנייה ולהזניח במקצת את השטח של הגדלת הייצור.

נוסף לזה, אינפלציה נוצרת על-ידי גורמים רבים, ואנו חושב שהנגיד צדק באמרו שתקציב המסלתי רגיל גדול מדי יחס לן השפעות אינפלציוניות, כי הוא מעביר אחוז הולך וגדל של אגפים מתפקידים פרודוקטיביים לתפקידים בלתי פרודוקטיביים.

לצערי היום האמצעים המונטרניים הם האמצעי היעיל ביותר וכמעט היחיד בכדי להלחם נגד האינפלציה. אנו עלולים להגיע למצב על-ידי אמצעים מונטרניים דרסטיים מדי אנו יכולים לצמצם את הייצור, להגביל את התפתחות הארץ, וכל זה מתוך המגמה - כיצד למנוע את האינפלציה.

מר הורוביץ:

אין בארץ כיום גורמים רדומים. ישנה סאלה של פיתוח אבל לא של הון חוזר. אין כל פגיעה בייצור, ואוכל להוכיח זאת במסמכים. יפולה להיות, אבל לא היתה. אפשר לפתח את המסק פי שלום על-ידי פיתוח, השקעות, אבל בהון חוזר לא היה דבר כזה.

ט. בז'רנו:

עמה עם הגברת היעילות? אינני מקבל את דעתו של מר הורוביץ. ישנם בארץ כיום הרבה כוחות ייצור, הרבה כוחות אדם, הרבה כוחות מכניים ואינם מנוצלים במאה אחוזים, כן ישנה אדמה שאינה מנוצלת במלואה. היתה מאד רוצה שהנגיד לא יראה את תפקידו כחד-צדדי במלחמה נגד האינפלציה, אלא בחיפוז האיזון הנכון בין מה שאנו יכולים לעשות בזמן הקרוב ביותר מן הייצור לבין האמצעים המונטרניים הדרושים לנו עלמנת נוכל לייצר זאת. האם בידי הנגיד הכלים המתאימים לכך? עד כמה שאני יודע יב בידו רק הפרטים על היקף האשראי, על היקף האמצעים הכספיים העומדים לרשות המסק וחסר הצד השני. חסרה התחשבות בהתפתחות המחירים שאינה תוצאה של אינפלציה; חסר החומר על הגברת הייצור, חסר המומנט של הגברת היצוא, עם הצורך המוגבר בהון חוזר. ורק באמצעות הכלים הדרושים האלה יוכל הנגיד לפעול רח הפעולה ההכרחית בטח זה.

המנך היטיבה רטמה אב.

לפני-כן רשמה ד.ט.

ישיבת ועדת הכספים
1.2.55

א.ב.

(12.00)

ט. בז'רנו:

א.ת.
אינני מסוכנע מאנו עושים/עבודתנו כפי שהיא צריכה להיעשות, ואיננו מסוכנע מאנו הולכים על קרקע מוצקה בכך שאנו מצמצמים באופן דראסטי את האשראי, ושנית, באמצעים הסובייקטיביים נוהגים בארצות אחרות להשתמש בעדינות ובזהירות רבה, מה שאין כן אצלנו.

בענין הריבית החוקית אני תוסך בהחלט בכל דבריו של חבר הכנסת לוז. גם דעתי היא שבמצבו הנוכחי הרע במיעוטו הוא להאריך את המצב הקיים ולא לשנות מאומה.

היו"ר י. גורדי:
לפני שאנו ממשיכים, ברצוני לבקש את אישור הוועדה להכניס סעיף נוסף לסדר-היום אחר הצהריים: דרכי גביית מסים והוצאה לפועל - סעיף שהוצע לסדר-היום על-ידי חבר הכנסת גדר.

ט. לוז:
סר הורביץ מסתמס תמיד בביטוי: להחזיק את היד על הדופק של המשק הסדיני. נוכח העובדה של גידול הייצור והשפעתו - דרושים כלים כדי לבחון את מידת ההשפעה של אמצעי האשראי על הייצור, ובכך אני מסכים לדבריו של חבר הכנסת בז'רנו.

היו"ר י. גורדי:
סר הורביץ, בסוף הרצאתו, אמר שעל אף כל ההנחות שהביא בפנינו, יהיו בכל זאת הקלות מסויימות כדי להחיש הצלה למקומות התורפה. אני מניח שבליבי הבנק ישנה אינפורמציה מספקת על מקומות התורפה של המשק הישראלי ועל הטפעלים להם צריך להחיש עזרה. שאלתי היא: האם ההיקף הזה של ההקלות מספיק כדי להציל את גומת הטפעלים שבלי החמת העזרה עלולים להתמוטט או להינזק קשות? והאם החמת עזרה במידה יותר גדולה מקולה כנגד הטכנות, או להיפך - גם אם יש צורך להחיש עזרה, אולי הרחבת העזרה עלולה לסכן את המשק במקומות אחרים?

סר הורביץ:
התשובה היא: כן. ההקלות מספיקות כדי לא לגרום לכל התמוטטות.

י. פורדר:
אני מבין סגיד הבנק חייב להתקשר עם ועדת הכספים בכל עת שקורה משהו לא רגיל. אך מאחר שהוועדה מטפלת בפרטים רבים וקטנים, ומאחר שלבנק ישנה מחלקה מיוחדת המטפלת בריכוז חומר - הייתי מבקש שייקבע נוהג לפיו יופיע נגיד הבנק בפני הוועדה אחת לשלושה חודשים, וירצה בפניה על המצב.

בענין האינפלציה, ברצוני להגיד: אם הברירה היא להזניח אפילו מסקים חקלאיים, או לתת אשראי ולסכן הכל - צריך להזניח צריכה להיות הערכה כלשהי של העדיפויות. באוקטובר-נובמבר היתה הגבלת האשראי מוצדקת, אבל בענין זה לא יכולה להיות כל אשליה, לפעמים קשה מאד לתקן דברים שעוותו בטוח זה. מדינה צעירה יכולה לעבוד דרך אינפלציה אחת - אולם טפק אם תוכל להתגבר על שתיים, ואין זה ענין של סקטור זה או אחר. ישנם אנשים שיש להם נטייה אינפלציונית בעבודתם היום-יומית. ברצוני שיהיה ברור שעלינו להילחם בדבר זה בכל האמצעים שלרשותנו.

בענין הון חוזר אני חושב שגליאה חסודה היא לדבר רק על פיתוח חדש ולהזניח את הקיים. ודבר זה בעשה עכשיו. מטרתנו צריכה להיות: פיתוח, הבטחת מאזן התשלומים. לא ייתכן שיימצאו בארץ מפעלים שמינם יכולים ליצור, מחוטר חסרי-גלם, ויוסיפו עליהם עוד ועוד.

הייתי מבקש סר הורביץ לא להגיע לפיסוט יתר של העוביינים. ידוע לו שיסנם גורמים אובייקטיביים המשפיעים תמיד על השטח החפטי במסק. ואני מצטער לציין שמדי שנה בשנה קטן והולך חלקו של השטח החפטי הזה. ישנה עליה של האינשנס - כלומר: המשק שלנו צריך לסלם בעד כל גקודה כ-4,000,000 לירות - ואין שואלים על כך איש. בכל צצה ישנה הגדלה אובייקטיבית של התקציב - ואינני מדבר על השינויים ההכרחיים לפי האינדיקס או הגדלת הסדורות. נוסף להגדלות טבעיות אלו ישנן תוספות בתקציב, ועל-ידי-כך השטח של המשק החפטי - הקולקטיבי והפרטי - בעשה

פוררד:

ישנו ריכוז גדול גם על-ידי סכומים שונים.
 כיום מסלם פועל בנין יותר ה-40% לקרנות.
 ישנן במסך אצלנו סגנות שונות הדורשות באופן אובייקטיבי לבזוק מדי פעם
 בפעם עם האסרואי ספיק. ישנה גם הגדלת הייצור, ועל-ידי-כך דרושים אמצעים
 יותר גדולים כדי לטפל בייצור זה. אני מקבל את השיטה של סלקציה של האסרואי
 - אם כי לא ברצון רב. וברצוני להגיד למר הנריץ שגם בנדון זה אין עליו
 להגזים. אני מסכים שיטבה עדיפות לחקלאות ולתעשייה. אבל אם מדברים על
 תעשייה - יש להביא לתעשייה חומר גלמי, ולכן יש לדעת את הפונקציה של החומר
 שיטבה כגון. כל פועל בתעשייה צריך לאכול, ועלינו להביא בשבילו את הסזון.
 לכן צריכה להיות עדיפות לדברים אלה - אפילו מדברים על סלקציה.

דוגמא שניה היא בבנין: - פוליטיקה כלכלית
 בארץ היא מדינה בין גישה כלכלית וגישה סוציאלית. וגם הנגיד חייב - אם
 הוא מבין היטב את תפקידו החשוב - לשטור על כל הקומפלקס של עבודה. אני
 מוכן להסכים לדעה שתפקידו של הנגיד הוא להדגיש יותר את הגורם הכלכלי,
 אבל לא ייתכן שלא יתחשב בכל הגורמים האחרים בהם חייבת ועדת הכספים
 להתחשב. ברצוני לקבוע כגון שיום עבודה של פועל בנין זול יותר מיום עבודה
 בעבודות-דחק. אין אנו כותבים ספר על סאזן התשלומים - אנו מנהלים מסך חי
 עם אנשים החיים וטובלים בו.

גם בנוגע לבנקים הגענו לגבול, בסידה שמדברים
 על פיתוח, ואין זאת בעיה תיאורטית גרידא. השאלה היא: האם אנו יכולים
 ליצור אמצעים נוספים, אמיתיים - לא סלאכנותיים - ואז ברור שמר הנריץ יססח
 לחלק אותם. אצלנו ישנה הזנחה גדולה בייצור רזרבות פנימיות; אין חסכון
 פנימי כלל, ואין עידוד לכך מצד הבנקים. בכל ארץ אחרת חברה ביטוח היא
 מקור חשוב לטיסון - גם למסללה. אני דורש כל הזמן לא להגביל אותן כל-כך.
 שגיאה רצינית היא להגביל את השחרור מס-הכנסה בכל הנוגע לתשלומי ביטוח,
 מפני שעלינו ליצור בכל סחיר קרנות בארץ, מפני שאי-אפשר להיות בטוח
 ובטחיות כזאת. הבעיה איננה רק להוכיח שאין אפשרות אחרת - יש הכרח להגדיל
 את האמצעים. ברור, אין זה תהליך של יום אחד - אנלם יש להתחיל בכך אי-פעם.
 צריך לתת הקלות לחסכון פנימי בצורות שונות. עלינו לתת לחברות ביטוח
 אפשרות לרכז סכומים ביכורים, ואנו חייבים - לפי שיטה מחושבת מדאט - לבצל
 כל אפשרות של ריכוז הון בארץ ולהשתמש בסכומים אלה למטרות חוקיות. ויש
 לנו כבר נסיונות במסך זה.

תפקידו של נגיד הבנק, המופיע בפני ועדת
 הכספים הסוכנה לעיות הכל למלחמה באינפלציה - הוא לבנות לפעול ביחד אתנו
 תשובה לשאלה הנוערת, מסוים שלא נוכל להתקדם ללא פיתוח; הנגיד לא יוכל
 להוציא סכיסו את הכסף. לכן המטרה איננה להוכיח שאין - אלא לבקוט באמצעים
 הסתמיים כדי ליצור קרנות נוספות.

אני טוען: אין פיתוח אם אין אסרואי, אפילו
 לזמן בינוני. ואצלנו מחסבים אסרואי לפי ימים, אם מישהו מבקש אסרואי לטבה
 במסע הדבר מנוחך. דבר זה לא ייתכן. אי-אפשר לפתח חקלאות או תעשייה עם
 אסרואי לזמן קצר.

בענין הריבית, נכון שהתופעה הקיימת איננה
 בכל הטטחיים. נכון שזוהי ריבית-סוליים. אולם סריבית זו טובלים דוקא
 החלטיים. מפעל אחדס הפונה לבנק, איננו מקבל היום קרדיט, כי הטלקציה מצד
 הבנק גדולה מאד.

ישנם שני גורמים העוסים את הטצב הרבה יותר
 תוח לגבי מפעלים חלטים וחדטים: א) למפעלים אלא דרוש יותר כסף, והדבר
 טבעי; ב) למפעלים ותיקים יותר ישנן קרנות ואפשרויות שונות. מפעל תעשייתי
 קטן וחלש אינו יכול לקבל אסרואי שיכול לקבל מפעל מבוטט יותר. לכן אני
 טוען שאין זאת רק שאלה כטותלית.

אני מציע לקבוע בחוק שאי-אפשר לדרוש ריבית
 יותר גדולה מאשר 9%.

מר הנריץ: החוק אומר שהלווה יכול לתבוע את המלווה
 למספט ולקבל בחזרה את הכסף, אבל אין החוק
 מאפשר לתובע הכללי להגיש מספט פלילי.

ג. פורדן:

אני מתנגד להטלת עונשים - זאת איננה שיטה כלכלית יעילה - אבל לפי החוק האזרחי יש לבטל את האפשרות לתבוע אחוז גבוה. אני מבקש שיודיעו לבנקים סדברים מסויימים הם בלתי רצויים. כל בנק חייב להתחשב בבנק המרכזי.

ד. דיין:

ביחס להון חוזר להתיישובות, בעיקר להתיישובות הצעירה, אני טוען: יסוהן חוזר להתיישובות הצעירה הוא חשוב ביותר. אם הישובים הללו אינם יוצרים - הם נופלים למעמסה על המדינה בחוסר עבודה וצריך להסיג בסבילם אפשרות-קיום אחרת. זוהי החוליה החלשה והחשובה ביותר במדינה, מפני שאנשים אלה הם גם שומרי הגבולות וגם יוצרי המזון. היה רצוי מאד לסמוע מסר הורביץ: כמה הון חוזר דרוש להתיישובות הצעירה, וכמה יש להם.

ה. הורביץ:

אנו בודקים זאת עכשיו.

ו. דיין:

אם הפער הוא גדול כל-כך - אם הישובים מקבלים רק החלק העשירי ממה שדרוש להם - הרי לא ייתכן בכלל תיקון המצב, וצריך לדעת זאת. במקרה כזה, הרי על-ידי שליחת האנשים להתיישובות אנו גורמים נזק חסור לסדינה, כי האנשים האלה ישלחו למעמסה על המדינה.

ביחס ל"דינית השחורה" - נכון שהמסק הצעיר איננו מקבל אסראי - וגם לא יתנו לו. אבל גם המסק הוותיק כשהוא מקבל - עליו לשלם 30% דיביט.

ז. הורביץ:

על חלק מהאסראי שלו הוא מקבל דיביט מופרזת, אבל המסוצע אינו עולה על אחוז אחד או אחוז וחצי מהסוטר.

ברצוני להבהיר לחברי הוועדה שאם נרחיב את האסראי - הדיביט תעלה ולא תרד, כי המחירים יעלו. המלווה בונה על ציפיה אינפלציונית. הוא רוצה להבטיח שהדיביט תפצה אותו על עליית מחירים אינפלציונית ונוסף לכך דיביט עבורו. לכן אם אזורק יותר כסף לסוק - אנדיל את הדיביט, נציסן זאת כבר ~~במסד 150 שנה~~ במסד 150 שנה. הדיביט עולה עם המחירים - ואם תוסיף כסף, יעלו המחירים.

ח. דיין:

האם הסכומים הנוספים של תשלום הדיביט הגבוהה טורידים מרמת-החיים של האנשים המסלמים זאת, או שהדבר עולה למסק; כלומר: האנשים אינם טורידים את רמת-חיהם אלא שוקעים בחובות, או שני הדברים גם יחד? אם האנשים אינם טורידים את רמת-חיהם אלא שוקעים בחובות - יוצא המסק נפסד. והמסק איננו שלהם, הוא של המדינה. האם אין זאת דאגתנו? אין זה ענין של אחוזים, כאן קובעת האיכות. אם יפסוט-דגל מישהו שאיננו יצרן גדול - יהיה הדבר מדאיג פחות.

בענין סכנות המססלה על ההצטדה: - בנק החקלאות הוא הבנק היחיד, דומני, המחלים את הלווים על ערך הכסף לעמיד לבוא. כלומר: החקלאים הם האזרחים היחידים אשר מתחייבים לשלם לפי ערך הכסף, ואילו האחרים - לא.

ט. בז'רנו:

גם האחרים מתחייבים על כך.

י. דיין:

כל קופות התגמולים - כולל "גמול" ואחרים - שהורים טכומים גדולים מאד. האם ישנה השפעה עליהם מבחינה זאת שהכספים ילכו באפיק של ייצור? אם המוסדות חפסיים מכל פיקוח, והסכומים הם גדולים - הרי הם בעצמם גורמים לסימסס בלתי תועלת. אנלי אפשר להטיל את הכוח המססלתי גם על אלה שיט להם סכומים גדולים, שלא ישתטו בכספים לצרכים לא חיוניים?

יא. הרצפלד:

שאלת הפיתוח: - סר הורביץ אמר שהדבר בכלל מתפקיד הבנק בנוגע לטימון. תקציב הפיתוח ביום הוא בסך 192,000,000 לירות. את הסכום הזה, אני טוען, יש לממן ב-15 חודשים ולא ב-12 חודש, וחובתו של בנק ישראל לסייע בכך. בטובן זה אנו עומדים

א.ב.

ישיבת ועדת הכספים
1.2.55

בפיגור לפחות ב-25%, ובענין זה חייב לספל בנק ישראל.

כל ייצור סורכב מסלוטה אלמנטים: ההסקעה היסודית; כוח האדם; הון חוזר. לא ייתכן מפעל רציני ללא הון חוזר, ויש לדעת מה לעשות בענין זה.

אינני מצטרף לדבריהם של חברי הוועדה גם בענין המלאי. אם בתוך שבוע של 192,000,000 לירות יספיק 13,000,000 לירות למלאי ולמעטה 50,000,000 לירות - הרי למעטה לקחת זאת ממקורות אחרים. אם תלכו בדרך של הורדה מ-192,000,000 לירות קודם-כל את כל הסכום הדרוש למלאי - לא יהיה פיתוח.

7. הורגים:

כאשר דיברתי על הכוחות הדרושים - לא דיברתי על הפרודוקטיביות של המסך. ברור שיש במסך קרקע בלתי מעובדת ורק 35% כוחות יציבים, ויש מקום להעברה למסך. אבל אני מוכן להצטרף לדבריו של חבר הכנסת דייין: ישנם דברים כאלה במידה קטנה בהתייחסות הצעירה. פרט לכך אני טוען שהדברים האלה אינם קיימים, וזאת היתה כוונתי כאשר דיברתי על "כוחות רדומים". ידוע שהמסך אינו מוסלם, ואינני מקבל את ההגדרה של חבר הכנסת בז'רנו שהמסך היא להעלות את רמת-החיים. מסך שב-60% מייצר וב-40% מקבל מעובד, שילומים, מלוות ומגביות, וחי למעטה מפסיט-יד - מטרתו איננה להעלות את רמת-החיים אלא לסלא את ה-40% החסרים ולהתקיים מעט-כפיו ולא להתקיים מחסרים של ~~החיים~~ לפיתוח ולא להעלאת רמת-החיים.

8. בז'רנו:

דיברתי על העלאת רמת-החיים מייצור עצמי. המטרה הסופית הריהי זו בטווח-סל-דבר.

9. הורגים:

אינני מאמין שנגיע אפילו במסך 7-10 שנים לעצמאות-כלכלית, ואתה מדבר כבר על העלאת רמת-החיים? בינתיים ההקדמות הנה קטנה מאוד, ואם לראות את ההבדל בין תצורות וייצור - נבין זאת. אין מדברים על רמת-החיים לפני שהוטבה העצמאות הכלכלית. צמצום האסראי איננו מטרה, אלא אמצעי לפיתוח.

יושבים כאן שנים מחברי הוועדה שהם גם חברי הוועדה המייעצת, והם יודעים שאנו עומדים לעשות פעולה מסוימת להרחבת האסראי. יכולתי לספר לכם על ישועות ונחמות בטוחה זה, כי אנו עומדים להזרים אסראי לעובדים היצרניים, דוקא להתייחסות הצעירה.

אנו עומדים היום את הפעולה שהזכרתי - ובלתי לבגוד בעקרונות. לא נוסף אמצעי-תשלום, אלא נשתמש בכספים שחלקם נכנסו בינאר לקופת הבנק מתשלום ופרעון חובות של האוצר אשר הקטין את חובו. בבנקים, ובחלקם מרווחים של הבנקים, ובחלקם מאסראי שנתנו דרך הבנקים למטרות שאינן חיוניות ובלקטנו סיתנו לנו סטרות בלתי חיוניות כדי שנוכל להפוך זאת לאסראי חיוני עם פרעונם. בחודשים הקרובים, אפוא, נוכל לעשות פעולות כלשהן. אולם לא נכון יהיה להשאיר את כל המיסטיפיקציות והדברים הבלתי נכונים שנאסרו כאן, ללא תשובה. הכוחות הציבוריים, הפוליטיים והמסקיים בארץ, כולם לוחצים לאינפלציה. החזית המאוחדת בין חברי הכנסת מספאי, הציונים הכלליים ו"חרות" בוועדה הזאת תוכיח. ונגד החזית הזאת עלי לעמוד לבדי. היו כאן מספר מוסקים מחוץ-לארץ, ~~אשרו שאסורו של המסך הזה הוא שכל אחד מה מעוניין באינפלציה - בהכרה או שלא בהכרה. זברצוני להגיד לכם שכלל לא בעים לעמוד יחידי בחזית כזאת ללא כל עורך. אולם אני אעשה זאת לטרות הכלל, מפני שאם יקרה מה שיקרה - הקברן של המסך אהיה אני ולא אחרים. כל מה שדיברו כאן ייטב. כך היה גם ב-51-1949. האנשים שהזהירו ונלחמו נגד הדרך שבה הלכו אנשים היו האסראים להבטוחו של דבר, ואין אני מוכן לחזור על הנסיון הזה.~~

דייין ה-3

באוקטובר היה מוטב שבמסך שני חודשים עלה האינדקס ב-10 נקודות. חבר הכנסת בז'רנו אמר לי פעם: אתם עשיתם את האינפלציה. עכשיו הוא לוחץ על לבנו לחזור לאנחנו סיבוב. ומי ישא בתוצאות?

א.ב.

ישיבת ועדת הכספים
1.2.55

מר הרוביץ

באוקטובר עמדנו סוג על עברי פי-פחת. אך לא יכולנו לחזור לאותו מצב שהיה לפני כמה שנים. ואז הרי היתה עליה של 200 אלף לסנה ואילו עכשיו אין לכך כל הצדקה. עמדנו באוקטובר בפני חזרה על כל הפרטה הזאת, הפוליטיקה בה גקטנו היתה מאד בלתי פשוטות - אך נתנה טיף תוצאות. זוהי הפעם הראשונה בסך חמס שנים שהגענו לסידה ידועה של יציבות הכסף; האינדקס כמעט ולא עלה; הדולר השחור ירד; פתגור המסבע הוא יותר קטן בסוף החודש מאשר בתחילתו - ויסגן תוצאות לפוליטיקה זו של הידוק-החגורה, ואת התוצאות הללו לא נפקיר.

לא ייתכן להסתמס בתרופות של טורפיוס העוזרות לטלוטה חדשים וטורידות את המסק האולה, אם בזרים למסק כסף שאיננו - דבר שהיינו עושים אילו היינו חלטים בפני הלחץ הזה - ברור שהאינטס היה עולה, וכל נקודה של האינדקס עולה 4,000,000 לירות למסק, ופרט לכך היה מעלה דבר זה את הריבית וטוריד את ערך הכסף, והייתם מקבלים אז הרבה פחות מאשר אילו לא היינו נותנים מאומה. כל אז היינו מצמצמים גם את הנפח שיטנו כיום. לא היינו יכולים לרדוף אחרי עליית האינדקס בטעה סכל נקודה עולה 4,000,000 לירות, ואני מדבר מתוך ידיעת המספרים והעובדות.

אשר לענין של צורך בהון חוזר: - ברור שיש צורך בהון חוזר, ובכך נאמר כאן על ידי מספר חברים שבתקציב הפיתוח אין טעם ליצור יכולת ליצור יחד עם זה מסוין. סיטה זו היא סיטה לא טובה. גם בבנק העולמי נוהגים לתת את האסראי לארצות בלתי-ספונות דק בצירוד ואין נותנים את סאר הוצאות ההסקעה והון חוזר. אמרתי להם סם: ארץ סמציעים לה אסראי כזה יש לה אהת ססתי אפסרוליות: או שלא תיקח את ההלוואה - ואז אתם דנים אותה לסטגנציה, או שעליה לעסדת ססנו אחר. אם להודו - או לישראל - אין כל חסכון - הרי אם נותנים לה את ההלוואה בצירוד, דוחפים אותה לאינפלציה, ואז כל מבנה המסק חייב להתפוצץ. ואצלנו אין חסכון, החסכון שלנו הוא סלילי - סך-הכל ההסקעות קטן בהרבה מאשר סך-הכל אימפורט ההון שבחלק גדול ססנו, ססתמסים לצריכה. מה הטעם, אפוא, לתת את הצירוד כסאין נותנים אפסרות? ובהודו, למשל, לא יכולים האנטים לחסוך הם נמצאים על הגבול בין חיים פסמות. מה טעם ליצור יכולת ליצור כסאין נותנים הון חוזר? לחסתי על כך בתקציב הפיתוח - ואני חוסב ססס הסקום הנכון.

אולם ברור שמערכת הבנקים אינה יכולה לרכז כסאין חסכון.

מספר חברים ניסו להוכיח לי סדיבית סחורה אינה טובה. אני יודע זאת. אולם השאלה אינה בפסק טורדי שהדבר הוא רע. השאלה היא: מה לעשות? אני, בעניות-דעתי, יכולתי לחסוב דק על ארבעה פתרונות, ואותם הצגתי בפניכם. אהיה אסיר תודה ולמי שהוסימא פתרון חטיטי טיהיה טוב מן הארבעה. כרבע הפתרון סמצאתי אני הוא המתקבל ביותר על הדעת: לא לעסות מאומה.

ברור סצדק חבר הכנסת דיין כאשר דיבר על ענין הקופות. החוק מאפסר לי את הדבר הזה, אולם זהו תהליך אדמיניסטרטיבי. אנו קייטים טזה חדשים בלבד, ואיננו יכול לבלוע יותר ססאני יכול לעכל. לא ייתכן להסתמס בחוק ללא מבגנון ומבלי לדעת מה אנו עושים. אך ברור סכאן יטנו צינור סצריך לחסוב עליו, אד עדיין אין אנו בטלים לכך.

ולדבריו של חבר הכנסת הרצפלד: - הצטערתי מאד על כך שלא הצלחתי להסביר לו הכל. הוא לקח את סנת 1951 - זוהי הדוגמא של יחס בין הון חוזר ובין הייצור? אז היה יותר מדי כסף. אחר-כך ירד היחס הזה, ברור סאליו. אולם חבר הכנסת הרצפלד צריך היה להראות לי שבסנת 54-1952 היתה ירידה או הקפאה בייצור. הוא לא אמר זאת, אלא אמר טחה פיתוח של הייצור. היכן, אפוא, ההון החוזר? ברור סלייצור דרוט הון חוזר, וההון החוזר סוכרח היה להיות. האם יצרו בסך סלוט שנים ללא הון חוזר? והרי היו בתקופה זו עליות סקסה לסצוא דוגמתן בארץ כלסיה. כיוון סב-1951 היחס לא היה נכון, או שהיתה הצטברות בתוך המסק עצמו. לסה לך דוגמא סחתן אם אתה יכול לקבל את כל הדיאגנזה של האסראי? והאסראי היה כדלקמן:

א.ב.

יטיבת ועדת הכספים
1.2.55

אסראי לחקלאות על-ידי אגודות ליתופיות	-	12,3	מיליון ל"י
בנקים	-	31	"
אסראי של תקציב הפיתוח למסק החקלאי	-	18	"

בסך-הכל - 61,3 מיליון לירות הסנה.

מהו הסודר אם סכום זה הוא רב או מעט?

ז. דנין:

סר הורביץ:
כיום הסכום הוא פחות מדי. יש להבדיל בין העמדה המעשית לפיה מביעים לחקלאות כמה מיליונים לירות. הוא הדין לגבי התעשייה. ברור שאנו מבדילים בין התייחסות חדשה וותיקה. לפני זמן קצר אוסר אסראי להתייחסות, ו-2/3 ממנו ניתנו להתייחסות החדשה ו-1/3 - לוותיקה.

61 מיליון הלידות שהזכרת האם הם כולם להון חוזר, לפי ייעודם?

ז. ספר:

לפי ייעודם - כן.

סר הורביץ:

מסק ותיק יכול למסן את עצמו מכספים שלו. לדעתי כל 100% היו צריכים להינתן להתייחסות החדשה.

ז. דנין:

סר הורביץ:
הסוכנות רצתה באמת לתת להתייחסות החדשה את כל 100 האחוזים, ואילו מסדר החקלאות טען שהאחוז ולכן היה עלינו ללכת לפי המסומצע: 2/3 להתייחסות החדשה, ו-1/3 - לוותיקה.

ז. ספר: הוא טוב מדי עבורם.

הייתי מבקש לסמוע, אולי לא בהזדמנות זו, שהו היחס בין האסראי הזה של 61 המיליון לייצור ולהטקעה.

ז. ספר:

אפשר למסור זאת - אולם בפעם אחרת.

סר הורביץ:

תפקידו ראשון הוא להגדיל את החקלאות - ובעת זאת פטיטב יכולתנו. אולם יש לראות את כל סכומי הבעיות, יש לראות כיצד פועלים העוביינים, מביין אנו לוקח את הכסף וכיצד אנו מחלקים אותו. כי בכלכלה הכנסות היא הקובעת.
עד היום אין כל הצדקה לצעקה שקמה שהייצור נהרס ואין עושים מספיק. צעקה זו הינה מפרזת וסוגזסת. אולם עלול להיווצר מצב כזה, וצריך להקדים רפואה למכה.

לשאלותיו של חבר הכנסת גמחובסקי: - אסראי כבר שאין להגיד שאפשר להרחיב כל אסראי אם הוא מכוון ליצרנות. כי אז אפשר יהיה להוסיף 200,000 לירות ולתת את כל הסכום למטרות יצרניות - ובכל זאת תהיה אינפלציה. ברור שאם אוסיף 200 מיליון לירות לסוק - ואפילו למטרות יצרניות, תהיה אינפלציה.

אשר לדו"ח של פיקוח על המטבע - נדמה לי שהממשלה מבצעת אותו כלסונו בחוות-הדעת של הרוב: לעת-עתה יש לקיים את הפיקוח. יש להביא את המטבע עד כמה שאפשר לסעך אחיד, ולהתקרב עד כמה שאפשר ל-1,800. אם יש לתקן את המצב במקום כלשהו - יש לעשות זאת על-ידי סובסידיות, בצורת פעולה הממשלה פחות או יותר.

לשאלה: מדוע אין האוצר מסכים לקבל דולרים כפנסיון ולתת לעומת זה לירות ישראליות שאחר-כך יחזירו אותן? - ברור שזוהי הדרך הטובה ביותר להרוג את המטבע שלנו.

נכון דו"ח חבר הכנסת ברור על ענין היחס בתקציב הפיתוח של הון חוזר. דעתי היא שיש להגדיל את חלקו של הון החוזר בתקציב הפיתוח, אפילו על חשבון השקעות. ועדת הכספים חפסית לעשות זאת.

ישיבת ועדת הכספים
1.2.55

סר הורוביץ:

לעומת זאת לא צדק חבר הכנסת בדר כסאמר שאצלו קיים פיקוח ואילו בארצות אחרות אין פיקוח. עובדה היא שבארצות שיש בהם פחות פיקוחים פיזיים יש הרבה יותר פיקוחים טוביטריים. באנגליה כל הלוואה של למעלה מ-50,000 לירות זקוקה לאיסור של ה"בנק-אוף-אינגלנד". באמריקה ישנה התערבות בכל הלוואות. אנו איננו חולטים על התערבות כזאת. המסק בימינו מורכב כל-כך שאם לא היה רגולטור, אפילו באופן טוביטרי, היתה אותה ארץ נמצאת במסבד החמור ביותר. בארץ מודרנית חייב להיות פיקוח טוביטרי - וזוהי ההכוונה. פיקוח זה חייב להיות בליחוד בארץ בה גורמי הייצור ואוצרות טבעיים הם בדיירים. אלפלא הפיקוח והרגולציה הזאת, האם היינו נותנים 20% של כל האסראי לחקלאות? אינני חושב שהיינו נוהגים בחכמה אילו היינו הולכים בענין זה להקרבת עצמותנו הכלכלית רק בטביל עקרון יבס ומופשט של חוסר כל פיקוח.

ענין זה של גידול, והספעה אינפלציונית אינו נפרץ. לא ייתכן לקחת הטקעה בודדת, אלא יש לראות את טענה של הארץ בכללו. ישנן שלוש אפשרויות: (1) שיבוא ההון הוא פחות מההסקעות; (2) עודף היבוא על הייצור שווה להסקעות, ובמקרה זה אין להסקעות הספעה אינפלציונית כלשהי כי היא טכוסה.

י. בדר:

בתנאי שאתה נותן אמצעים אלה לא רק להסקעה פיזית אלא גם לפעולת ההסקעה.

סר הורוביץ:

ברור. כי את סך-הכל ההסקעות אתה מחשב יחד עם העבודה.

(3) האפשרות הסליטית היא הקיימת אצלנו: יבוא ההון גדול בהרבה מההסקעות. בשנה שעברה היה אצלנו 100,000,000 דולר למעלה מסך-הכל ההסקעות, והמדובר הוא על בסיס וקרנות התמורה קטורות בכך אף הן. בעד סכום ההענקת, למשל, אנו קונים גם נכסי תצרוכת וגם נכסי הסקעה. אחר-כך אנו מוכרים את הנכסים האלה בארץ וקרן התמורה הולכת לתקציב הפיתוח, כלומר: היות וקיבלתי מהקונים כסף בעד אותם דולרים - לא עסייתי כל פעולה אינפלציונית. סכר-העבודה הזה יש לעומתו חיטה וכותנה וכו' בתוך הדולרים. אם ישנו עודף מהכנסות של מטבע זר על ההוצאות, ואתה עושה מובטיזציה של אסוף - אז מתחיל הדבר להיות אינפלציוני, אפילו אם זה פיתוח. יש לכך גבול, כי העודף אינו יכול להיות גדול. אני, למשל, חושב שלא צריך לעשות מובטיזציה - אבל ענין זה ניתן לוויכוח. על-כל-פנים, העודף איננו גדול טטום שאנו הולכים באותה דרך קלה לפיה אנו שוכרים את האינפלציה על-ידי בזבז דבינים. ב-1964 הבאנו נפח פיזי הרבה יותר גדול מאשר ב-1953. זהו גורם אנטי אינפלציוני, אבל מטפיע באופן סליטי ביותר עלמאזן התסלומים. אנו מדפאים את האינפלציה שלנו בכך שסכים את מאזן התסלומים, על-כל-פנים לעתיד.

חבר הכנסת לוז אומר: ישנה באמת התפתחות שאינה מלווה באופעות אינפלציוניות. פה יש להבדיל בין שתי התקופות: עד אוקטובר ומאוקטובר היות והרחבנו גם את התקציב וגם את האסראי - עלה האינדקס ועלו אמצעי התסלום בהרבה על מה שהיו צריכים לעלות. במסק שאין בו פיקוח וקיצוב על רוב המצרכים אין אף פעם מחסור אבסולוטי. המחסור מתבטא במסק כזה רק בטחירים.

פ. לוז:

אינדקס שעלה מינואר עד אוקטובר, היו/סלום בקודות טוביטריות, 4- בקודות סכר-דירה. כן היו מספר בקודות בהעלאת מפי-העקיפין.

ד. הורוביץ:

נכון שהיו כמה אופעות אינפלציוניות גם מסיבות חיוניות: יבוא הון גדול. אין זאת אומרת שצריך לסנוע זאת. בטביל המסק שלנו אין דבר שהוא חיוני יותר מאשר יצוא, אולם יש לו הספעה אינפלציונית: ישנם פחות מצרכים ויותר כסף. עלינו להקריב כל אינטרס אחר שלנו למען הייצוא - אבל צריך לתת לו פיצוי במקום אחר. הנוסחה הזאת של "הב כסף" אינה פותרת הכל.

סר הורוביץ:

לבניה ב-30.9.53 היונה הארואי 7,6% מכלל הארואי, ב-31.12.53 - 8,3%; ב-30.9.54 - 8,6% אינו מתפאר בכך, אולם מספרים אלה מראים שחלקה של הבניה בכלל הארואי עלה, אני רואה בכך כשלון, אבל זהו המצב.

מסחר: - ב-30.9.53 - 13,6%; ב-31.12.53 - 13,5%; ב-30.9.54 - 14,4%. מתם רואים, אפוא, שגם אחרון הארואי למסחר עלה.

חקלאות: - ב-30.9.53 - 15,9%; ב-31.12.53 - 17,4%; (פה נכנס הענין של עונות הפרדסנות); ב-30.9.54 - 15,3%. אפשר להגיד כאן שהמצב נשאר ללא שינוי. לאחוזים אלה מסמתי לחקלאות יש להוסיף, כמובן, את תקציב הפיתוח.

הסוּן /אין בינינו ויכוח על הסאלה אם אנו רוצים בפיתוח או לא. אני רואה ב... לא יתמידו. הפיתוח הוא, אפוא, לחם-חוקנו. הסאלה היא: אם אפשר לעשות פיתוח בתנאים של ירידת ערך המטבע, ואני אומר: לא, זה הכל ההבדל בינינו. אם ערך המטבע יתחיל לרדת - לא יכול להיות ולא יהיה כל פיתוח. וכל תיקון סגרה לעשות אחר-כך יהיה הרבה יותר קשה. הרבה יותר קשה לזקן מצב אינפלציוני מאשר האטה זמנית בפיתוח. כאשר הנלכים ומדרדרים במדרון אינפלציה - קשה מאד לרסן את ההדרדרות - וזאת טוען כל מוטחה בעולם; כך היה המצב ב-1949. כל אחד אמר אז: הכל בסדר, רק תנו כסף. עשינו זאת - וראיתם למה הגענו. אל תדחפו אותנו להוביל את המסק להתמוטטות. מתוך רצון טוב אך מתוך אי-הבנה מספקת של תהליכים מורכבים מאד ישנה כאן חזית מאוחדת הרוחפת אותנו לדרך שהיא לא רק מסוכנת, אלא דרך לאבדון. ואל תחשבו שקצת היציבות שהטגנו מספיקה. ארבות לבו סכנות חדשות, ותנו לנו ללכת בדרך שקולה של עזרה למסק, במידה שיש בידינו אמצעים ובמידה שאפשר יהיה, ללא זעזועים.

ע. בנ-רנן:

אני מצטער מאד שהסברתי את עמתי בצורה גרועה כל-כך וסר הורוביץ הבין סכך שאני תוסך בני-טויל כל פיקוח על הארואי או בדרכי אינפלציה. לא לכך בתכוונתי, ואחפס הזדמנות להסביר את עמתי אחר-כך.

(הישיבה נבעלה בטעה 13.45)